

<p style="text-align: center;">केन्द्रीय विद्यालय संगठनम् -जयपुर संभागः सत्रान्त -परीक्षा 2025-26 उत्तराणि कक्षा - अष्टमी (VIII) विषयः संस्कृतम् अङ्काः 60 समयः-सार्ध-द्विहोरा</p>		
खण्डः -(क) अपठित-अवबोधनम्-10		
1	<p>अधोलिखितं अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-</p> <p>एकपदेन उत्तरत-</p> <p>(i) लघुदीपः (ii) सायंकाले (iii) संसारः (iv) सूर्यम्</p> <p>पूर्णवाक्येन उत्तरत-</p> <p>(i) सूर्ये गते सम्पूर्णः संसारः अन्धकारे निमग्नः भविष्यति ।</p> <p>(ii) सूर्यस्य भावं विज्ञाय एकः लघुदीपः सविनयं निवेदितवान्-“भगवन् ! अलं चिन्तया । यद्यपि मम प्रकाशः क्षीणः तथापि जनानां सेवायाम् अहं यथाशक्ति स्वजीवनं समर्पयिष्यामि, कार्याणि च साधयिष्यामि ।”</p> <p>यथानिर्देशम् उत्तरत-</p> <p>(i) (क) लघुदीपः (ii) दुःखम्</p>	<p>1x4=4</p> <p>2x2=4</p> <p>1x2=2</p>
2	<p>चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायाम् प्रदत्तपदानां सहायतया संस्कृतेन पञ्च-वाक्यानि रचयत-</p> <p>I. एतत् चित्रं गुरुकुलस्य अस्ति ।</p> <p>II. वृक्षस्य अधः गुरुः तिष्ठति ।</p> <p>III. गुरुः शिष्यान् शिक्षयति ।</p> <p>IV. शिष्याः ध्यानेन शृण्वन्ति ।</p> <p>V. समीपे पर्णकुटीराः सन्ति ।</p> <p>अध्यापकाः स्वविवेकेन सम्यक् उत्तराणां कृते अंकं दातुं शक्नुवन्ति।</p>	1x5=5
3	<p>अधः शब्दजालं प्रदत्तम् अस्ति । अस्मिन् उपरितः अधः ,वामतः दक्षिणं चेति आधारं कृत्वा सार्थक-शब्दान् लिखत -</p> <p>i. सिक्किमः ii त्रिपुरा iii राज्यानि iv जनजातिः</p> <p>V मणिपुरः vi प्राकृतिकः vii वंशवृक्षः viii नागालैण्डम्</p> <p>ix भगिनी x मेघालयः</p> <p>अध्यापकाः स्वविवेकेन सम्यक् उत्तराणां कृते अंकं दातुं शक्नुवन्ति।</p>	½x10 =5

	अनुप्रयुक्त-व्याकरणम् -15																			
4	<p>उदाहरणानुगुणं पाठगतानि पदानि अधिकृत्य संधियुक्तपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत -</p> <p>1. दुहितरञ्च 2. धन्योऽहम् 3. तत्पुत्रत्वा 4. नाचरितव्यम् 5. धन्याहम्</p>	1x5=5																		
5	<p>अधोलिखितेषु पदेषु प्रकृति-प्रत्ययविभागं कुरुत-</p> <p>1. ज्ञा + तुमुन् 2. वि + श्रु + क्त 3. अति + ऋच् + ल्यप् 4. पठ् + अनीयर्</p>	½x4=2																		
6	<p>अधः प्रदत्तानां उदाहरणानुसारं विभक्तिं वचनं च लिखत -</p> <table border="0"> <tr> <td>पदम्</td><td>विभक्तिः</td><td>वचनम्</td></tr> <tr> <td>तव</td><td>षष्ठी</td><td>एकवचनम्</td></tr> <tr> <td>मञ्जूषा</td><td>प्रथमा</td><td>एकवचनम्</td></tr> <tr> <td>जनानाम्</td><td>षष्ठी</td><td>बहुवचनम्</td></tr> <tr> <td>धरायाम्</td><td>सप्तमी</td><td>एकवचनम्</td></tr> </table>	पदम्	विभक्तिः	वचनम्	तव	षष्ठी	एकवचनम्	मञ्जूषा	प्रथमा	एकवचनम्	जनानाम्	षष्ठी	बहुवचनम्	धरायाम्	सप्तमी	एकवचनम्	1x4=4			
पदम्	विभक्तिः	वचनम्																		
तव	षष्ठी	एकवचनम्																		
मञ्जूषा	प्रथमा	एकवचनम्																		
जनानाम्	षष्ठी	बहुवचनम्																		
धरायाम्	सप्तमी	एकवचनम्																		
7	<p>कोष्ठकेभ्यः शुद्धम् अव्ययपदं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत-</p> <p>i (ख) च ii (ग) अत्र iii (ख) अपि iv (अ) तदा</p>	½x4=2																		
8	<p>अधोलिखितानां पर्यायपदानाम् उचितं मेलनं कुरुत-</p> <table border="0"> <tr> <td></td><td>क</td><td>ख</td></tr> <tr> <td>यथा-</td><td>अरुक्</td><td>स्वस्थः</td></tr> <tr> <td></td><td>खगः</td><td>पक्षी</td></tr> <tr> <td></td><td>झटिति</td><td>शीघ्रम्</td></tr> <tr> <td></td><td>तरोः</td><td>वृक्षे</td></tr> <tr> <td></td><td>बुभुक्षा</td><td>क्षुधा</td></tr> </table>		क	ख	यथा-	अरुक्	स्वस्थः		खगः	पक्षी		झटिति	शीघ्रम्		तरोः	वृक्षे		बुभुक्षा	क्षुधा	½x4=2
	क	ख																		
यथा-	अरुक्	स्वस्थः																		
	खगः	पक्षी																		
	झटिति	शीघ्रम्																		
	तरोः	वृक्षे																		
	बुभुक्षा	क्षुधा																		
	खण्डः (घ) पठित-अवबोधनम् -25																			
9	<p>आधोलिखितं गद्यान्शं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-</p> <p>एकपदेन उत्तरत-</p> <p>1. मन्त्रिणां / मन्त्रिणाम् 2. वीरवरः / राजपुत्रः</p> <p>पूर्णवाक्येन उत्तरत-</p> <p>2. वीरवरः देवेभ्यः स्ववेतनस्य अर्द्धं यच्छति स्म?</p> <p>यथानिर्देशम् उत्तरत-</p> <p>1. (ग) पत्न्याः 2. (ख) राजपुत्रः</p>	<p>1x2=2</p> <p>2x1=2</p> <p>½x2=1</p>																		

10	<p>अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-</p> <p>एकपदेन उत्तरत-</p> <p>1. दण्ड्याभ्यां 2. व्याघ्री</p> <p>पूर्णवाक्येन उत्तरत-</p> <p>1. भीता पतनभेदाभ्यां वर्णानां प्रयोगे कोऽपि दोषः न भवेत् ।</p> <p>यथानिर्देशम् उत्तरत-</p> <p>1. (घ) निर्भया 2. (क) व्याघ्री</p>	<p>1x2=2</p> <p>2x1=2</p> <p>½x2=1</p>												
11	<p>विशेष्य-विशेषणानाम् उचितं मेलनं कुरुत-</p> <table><tr><td>विशेषण-पदानि</td><td>विशेष्य-पदानि</td></tr><tr><td>मनोहरम्</td><td>शुकरूपम्</td></tr><tr><td>मधुराणि</td><td>फलानि</td></tr><tr><td>विशाले</td><td>प्राङ्गणे</td></tr><tr><td>विभिन्नानाम्</td><td>व्याधीनाम्</td></tr></table>	विशेषण-पदानि	विशेष्य-पदानि	मनोहरम्	शुकरूपम्	मधुराणि	फलानि	विशाले	प्राङ्गणे	विभिन्नानाम्	व्याधीनाम्	1x4=4		
विशेषण-पदानि	विशेष्य-पदानि													
मनोहरम्	शुकरूपम्													
मधुराणि	फलानि													
विशाले	प्राङ्गणे													
विभिन्नानाम्	व्याधीनाम्													
12	<p>अधोलिखितानां पद्यांशानां यथायोग्यं मेलनं कुरुत-</p> <table><tr><td>कवर्गः</td><td>खवर्गः</td></tr><tr><td>अयि मातस्तव पोषणक्षमता</td><td>मम वचनातीता , सुन्दरसुरभाषा</td></tr><tr><td>वेदव्यास-वाल्मीकि-मुनिना</td><td>कालिदास-बाणादिकविनाम्</td></tr><tr><td>पौराणिक-सामान्य-जनानाम्</td><td>जीवनस्य आशा , सुन्दरसुरभाषा</td></tr><tr><td>श्रुतिसुखनिन्दे सकलप्रमोदे</td><td>स्मृतिहितवरदे सरसविनोदे</td></tr><tr><td>वैद्यव्योम-शास्त्रादिविहारा</td><td>विजये धरायाम्</td></tr></table>	कवर्गः	खवर्गः	अयि मातस्तव पोषणक्षमता	मम वचनातीता , सुन्दरसुरभाषा	वेदव्यास-वाल्मीकि-मुनिना	कालिदास-बाणादिकविनाम्	पौराणिक-सामान्य-जनानाम्	जीवनस्य आशा , सुन्दरसुरभाषा	श्रुतिसुखनिन्दे सकलप्रमोदे	स्मृतिहितवरदे सरसविनोदे	वैद्यव्योम-शास्त्रादिविहारा	विजये धरायाम्	1x4=4
कवर्गः	खवर्गः													
अयि मातस्तव पोषणक्षमता	मम वचनातीता , सुन्दरसुरभाषा													
वेदव्यास-वाल्मीकि-मुनिना	कालिदास-बाणादिकविनाम्													
पौराणिक-सामान्य-जनानाम्	जीवनस्य आशा , सुन्दरसुरभाषा													
श्रुतिसुखनिन्दे सकलप्रमोदे	स्मृतिहितवरदे सरसविनोदे													
वैद्यव्योम-शास्त्रादिविहारा	विजये धरायाम्													
13	<p>अधोलिखितेषु वाक्येषु आम् / न इति लिखत-</p> <p>i न ii न iii न iv आम्</p>	½x4=2												
14	<p>रेखाङ्कित पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-</p> <p>i. कः पत्नीं पुत्रं दुहितरञ्च प्रबोधयत् ?</p> <p>ii. ततस्ते सर्वे कस्याः आयतनं गताः ?</p> <p>iii. वीरवरः वर्तनस्य निस्तारं केन / कथं अकरोत् ?</p> <p>iv. राजा कुत्र प्राविशत् ?</p> <p>v. महीपतिः कस्मै समग्रकर्नाटकप्रदेशम् अयच्छत् ?</p>	1x5=5												